

مهارت‌های مدیریتی

مدرسه کارآفرینی

● سارا ذوالفقاری، مدیر هنرستان شهرستان بیجار

کلیدواژه‌ها: کارآفرینی، اشتغال‌زایی، کسب‌وکار، مهارت تفکر

کارآفرینی از مفاهیمی است که در نظام‌های تربیتی امروزی جایگاه خاصی پیدا کرده است. در سند تحول بنیادین هم به کارآفرینی و کار مولد توجه خاصی شده است. این مقاله درباره آموزش کارآفرینی در هنرستان است، اما مفاهیم و نکات مطرح شده در آن می‌تواند برای همه مدیران و مربیان مدرسه قابل تأمل باشد.

کشور، از تعارض و آسیبی جدی حکایت دارد. در سند تحول بنیادین، در فصل دوم «بیانیة ارزش‌ها»، روحیة کارآفرینی، کسب شایستگی‌های عام حرفه‌ای و مهارتی و هنری، زمینه‌ساز کار مولد به‌عنوان یکی از ارزش‌ها معرفی شده است.

چگونگی آموزش کارآفرینی در هنرستان

آموزش کارآفرینی می‌تواند یکی از اثرگذارترین شیوه‌ها برای انتقال آسان جمعیت دانش‌آموختگان به بازار کار باشد. شواهد نشان می‌دهند که افزایش آموزش‌های درست می‌تواند بیکاری را کاهش دهد (اجاقی، ۱۳۹۵: ۴). آموزش کارآفرینی یکی از زمینه‌های فنی ارتقای اشتغال جوانان است که سازمان بین‌المللی کار آن را بر عهده گرفته است (شکاری، ۱۳۹۵: ۳۴). مدرسه‌ها با ایجاد جو انعطاف‌پذیر، خلاق و نوآور می‌توانند دانش‌آموزان را به‌صورتی کارآفرین تربیت کنند و آنان را نسبت به تغییر و تحولات انعطاف‌پذیر بار بیآورند. در سند تحول بنیادین نیز بر تنظیم و اجرای برنامه جامع کارآفرینی و مهارت‌آموزی برای تمام دوره‌های تحصیلی، به‌ویژه دانش‌آموزان دوره متوسطه، در برنامه‌های درسی و

با توجه به تغییرات مداوم در دنیای امروز و عواملی نظیر کوچک‌تر شدن شرکت‌ها و کاهش میزان استخدام در شرکت‌های بزرگ، تغییر دیدگاه‌های کارفرمایان و تمایل ایشان به جذب افرادی با نگرش و رفتارهای کارآفرینانه، توجه و تأکید بر راه‌اندازی کسب‌وکار و به‌ویژه کارآفرینی، ضروری به نظر می‌رسد. مفهوم کارآفرینی گسترده‌تر از خوداشتغالی و آشنایی با مشاغل موجود در جامعه است. واژه کارآفرینی از زبان فرانسه گرفته شده و به سایر زبان‌ها راه یافته است.

کارآفرینی فرایندی از ارائه اندیشه‌های نو، بهره‌گیری از امکانات و فرصت‌های موجود با تکیه بر دانش، پیشه و کار مربوط به آن و پذیرش خطر است (نوروزی، ۱۳۸۸). کارآفرینی فرایندی است که عوامل گوناگون را در کنار یکدیگر قرار می‌دهد تا بهره‌برداری از منابع و فعال شدن آن‌ها در جهت بهرهوری و تأمین منافع مالی میسر شود و با ایجاد مؤسسات بهرهور و خلاق، رشد و توسعه همه‌جانبه تحقق یابد. این فرایند مستلزم پذیرش خطر است و به عرضه محصول یا خدمات نو به جامعه منجر می‌شود.

تأمل در مفهوم و رسالت‌های آموزش‌های مهارتی فنی و حرفه‌ای در نگاهی ملی و بین‌المللی و تعمق در وضعیت فارغ‌التحصیلان این آموزش‌ها در نظام آموزش متوسطه

آموزشی پیشنهاد شده است. مطابق سند چشم‌انداز مدرسه در افق ۱۴۰۴، مدرسه کانون عرضه خدمات و فرصت‌های تعلیم‌وتربیتی برای دانش‌آموزان، به‌ویژه در بعد کارآفرینی، است.

عوامل متعددی بر آموزش کارآفرینی مؤثرند؛ از جمله:

● **برنامه درسی.** مدرسه برای تقویت کارآفرین باید شامل کلیه تجربه‌ها و فرصت‌های یادگیری باشد که به‌صورت رسمی و غیررسمی تحت نظارت و مسئولیت نظام آموزشی، به‌منظور ایجاد تغییر مطلوب در دانش‌ها، مهارت‌ها و نگرش‌های دانش‌آموزان بررسی و اجرا شوند و عملکرد و بازده آن‌ها مورد ارزیابی قرار گیرد (امین‌زاده، ۱۳۹۴: ۱۴۵).

● **محتوای درسی.**

● **مهارت مدرسان کارآفرینی.**

● **برنامه‌ها و سیاست‌ها.** چرا امروزه دیگر مدرسه‌ها مکانی برای یادگیری یک مجموعه آموزه‌های صرف نیست. کلارک معتقد است، در قرن بیست و یکم مدرسه‌هایی پویا هستند که کارآفرین باشند و بتوانند ارزش‌های تخصصی خود و مدیریتی را تلفیق کنند (اجاقی و همکاران، ۱۳۹۵).

● **ابزارهای عملی.** امروزه برای آموزش کارآفرینی، علاوه بر روش‌های آموزشی متنوع، باید از ابزارهای آموزشی متعددی نیز استفاده شود.

● **توانمندسازی روان‌شناختی** که فرایند افزایش احساس شایستگی در کارکنان از طریق شناسایی و حذف شرایطی است که موجب ناتوانی آنان شده است. توانمندسازی روان‌شناختی عبارت است از فرایند افزایش انگیزش درونی نسبت به انجام وظایف محوله در چهار بعد شناختی مؤثر بودن، شایستگی، معنی دار بودن و داشتن حق انتخاب.

عوامل مؤثر در آموزش کارآفرینی

در آموزش کارآفرینی در مدرسه توجه به پنج عامل می‌تواند مؤثر باشد:

شکل ۱. مهارت‌های لازم در آموزش کارآفرینی در مدرسه

یادگیری کسب‌وکار

دانش‌آموزان می‌توانند نوشتن را تمرین کنند، سوال‌های مصاحبه را تهیه کنند و با کارآفرینان مصاحبه کنند. سپس می‌توانند اطلاعات را در فهرستی از انواع کالاها و خدمات،

مکان‌ها و ساعت کار کسب‌وکار جمع‌آوری کنند و در آخر در مورد مکان، تبلیغات و محصولات با یکدیگر بحث کنند.

مهارت صحبت کردن

دانش‌آموزان را می‌توان برای ارائه ایده‌ها یا محصولاتی تجاری که فکر می‌کنند دیگران علاقه‌مند به خرید آن‌ها هستند، به چالش کشید. سپس درباره مخاطبان بالقوه محصول و اینکه چگونه می‌توانند تغییراتی ایجاد کنند که برای مخاطبان‌شان جذاب‌تر باشد، بحث می‌کنند. دانش‌آموزان همچنین می‌توانند در مورد اینکه این محصول با چه چیزی و با چه کسی رقابت خواهد کرد، مشورت کنند.

مهارت‌های تفکر

ابتدا به دانش‌آموزان بیاموزید به کارهای مثبت و قوی فکر کنند و سپس نقاط ضعف خود را پیدا کنند تا بتوانند تغییرات موردنیاز را برای جذاب‌تر کردن محصول‌شان بیابند، همچنین به دانش‌آموزان اجازه دهید درک کنند، و اشتیاق و رضایت داشته باشند تا با منابع محدودی که دارند، ایده‌های اصلی خود را گسترش بدهند.

مهارت خلاقیت

به دانش‌آموزان ابتدا تخیل را یاد بدهید. به این شکل که یک شیء مشترک را به همه دانش‌آموزان بدهید و از آن‌ها بخواهید تا آن را با دید متفاوتی تصور کنند، این کار باعث می‌شود دانش‌آموزان همان شیء را از منظر متفاوت ببینند. بنابراین وادار می‌شوند احتمالات را در یک شیء مشترک به روش جدیدی ببینند.

مهارت‌های پژوهش

از دانش‌آموزان بخواهید صفحات گوناگون را بررسی کنند تا کسب‌وکارها، نام‌ها، مکان‌های جغرافیایی و عملکرد آن‌ها را پیدا و دسته‌بندی کنند. در نهایت، نتایج را با نام‌های متفاوتی در همان کسب‌وکار تولید کنند یا بفروشند. ■

منابع

۱. اجاقی، ص؛ رضایی، ب؛ نادری، ن؛ جعفری، ه (۱۳۹۵)، ارائه الگوی مفهومی مؤلفه‌های خرد و کلان نظام آموزش کارآفرینی، نشریه کارآفرینی در کشاورزی، جلد سوم، شماره ۴، زمستان.
۲. امین‌زاده، ل (۱۳۹۴)، ارزیابی برنامه درسی دوره متوسطه (کار و دانش) با نظر به موضوع کارآفرینی از دیدگاه متخصصان. دو فصلنامه نظریه و عمل در برنامه درسی. سال سوم، شماره ۶، پاییز و زمستان ۱۳۹۴.
۳. حاجی‌آقایی، حنیف؛ خلیلی، علی (۱۳۹۹)، تبیین پدیده مدرسه به‌عنوان شتاب‌دهنده، نشریه نوآوری‌های آموزشی، بهار ۱۳۹۹، شماره ۷۳.
۴. شکاری، ع؛ زارعی سهپتی، ا؛ یزدخواستی، ع (۱۳۹۵)، نقش الگویی آموزش‌های کارآفرینی کسب‌وکار بر مهارت‌های کارآفرینی کارآموزان مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای (مطالعه موردی استان اصفهان). دو فصلنامه نظریه و عمل در برنامه درسی. دوره ۴، شماره ۷.
۵. عزیزی‌پور، علی‌حسن؛ اسلام‌پناه، مریم؛ کرم‌افروز، محمدجواد؛ ملکیان، فرامرز؛ کویانی، الهام (۱۳۹۸)، شناسایی اولویت‌بندی مؤلفه‌های نظام آموزش کارآفرینی در هنرستان‌های فنی و حرفه‌ای. نشریه تحقیقات مدیریت آموزشی. تابستان ۱۳۹۸، شماره ۴۰.
۶. نوروزی، محمدرضا (۱۳۸۸)، موانع کارآفرینی دانشگاه و اقدامات راهبردی برای تقویت کارآفرینی دانشجویان. کار و جامعه، شماره ۱۱۱.
۷. هاشمی، حمید (۱۳۸۰)، سرمایه‌های جاودان. ویژه‌نامه همایش کارآفرینی و فناوری‌های پیشرفته. مؤسسه توسعه دانش و پژوهش.